

Modlitewnik hrabianki – Emilii Plater

O Emilii Plater, bodaj najsławniejszej dziewiętnastowiecznej hrabiance, którą z dawnymi Inflantami Polskimi łączą rozmaite (nie tylko rodzinne) koligacje, napisano już niemal wszystko. Wydaje się natomiast, że warto jednak uzupełnić i objąć dłuższym komentarzem jeden nie w pełni czytelny lub być może słabo rozpoznany źródłowy przypis. Mowa tutaj o jednej z niewielu zachowanych relikwii „świętej bohaterki” polskiego romantyzmu, tj. rękopiśmiennym modlitewniku z 1824 roku, znajdującym się obecnie w Bibliotece Książąt Czartoryskich w Krakowie, opatrzonym na przedniej okładce tłoczonym złotem napisem *Marya*. Czy licząca około 190 kart książeczka do modlenia rzeczywiście należała do tej jakże słynnej „polskiej amazonki”?¹ Wszak podpisała ją ręka kobiety noszącej zupełnie inne nazwisko. Być może tę drogocenną pamiątkę niewłaściwie przypisano zmarłej w młodym wieku Platerównie? Na te i podobne wątpliwości postaram się odpowiedzieć, przyglądając się wnikliwie dziejom powstania oraz późniejszej recepcji tego niezwykłego znaleziska.

1 Tym określeniem posłużył się m.in. Józef Bachórz, por.: J. Bachórz: *O Emilii Plater i Śmierci pułkownika. Narodziny i dzieje legendy*. [w tegoż:] *Jak pachnie na Litwie Mickiewicza i inne studia o romantyzmie*. Gdańsk 2003, s. 13–14. Por. także: M. Spórna: *Plater. Bröel-Plater Emilia (1806–1831)*. [w tegoż:] *Słownik najśłynniejszych wodzów i dowódców polskich*. Kraków 2006, s. 314; B. Wilejszys (B. Vileišyte): *Emilia Plater*. 1985 [Warszawa, BN] (w broszurze zamieszczono liczne materiały wspomnieniowe oraz wycinki z gazet i fotografie związane z postacią E. Plater). Pełną bibliografię przedmiotową, dotyczącą Emilii Plater i uwzględniającą również polskie opracowania, zebrał litewscy badacze, zob.: *Emilija Pliaterytė (Emilia Plater). Bibliografijos rodyklė*. Red.: L. Janulevičius, P. Zurllys, V. Jankauskas. Vilnius 2007.